

Trafikutskottets betänkande

1978/79:10

med anledning av propositionen 1978/79:36 om allmän differentierad hastighetsbegränsning m. m. jämte motion

Propositionen

I propositionen 1978/79:36 har regeringen (kommunikationsdepartementet) föreslagit riksdagen att

dels antaga inom kommunikationsdepartementet upprättat förslag till lag om upphävande av instruktionen (1964:808) för besiktningsmän hos Aktiebolaget Svensk Bilprovning,

dels godkänna de riktlinjer för allmän differentierad hastighetsbegränsning m. m. som i propositionen angetts.

I propositionen redovisas försöken med allmän differentierad hastighetsbegränsning som har pågått i olika etapper sedan 1968. På grundval av erfarenheterna förordas att försöksverksamheten förklaras avslutad och att det nuvarande systemet görs permanent. Det är väsentligt att hastighetsgränserna i de enskilda fallen anpassas med hänsyn till vad trafiksäkerheten kräver. Det är också viktigt att reglerna upplevs som rimliga av trafikanterna. Metoderna för att bestämma hastighetsgränser med hänsyn till väg- och trafikförhållanden m. m. måste därför fortlöpande vidareutvecklas. Så kan ske inom ramen för dagens system.

Vidare föreslås att instruktionen (1964:808) för besiktningsmän hos Aktiebolaget Svensk Bilprovning upphävs. Författningen saknar numera självständig betydelse.

Lagförslaget

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse:

Förslag till

Lag om upphävande av instruktionen (1964:808) för besiktningsmän hos Aktiebolaget Svensk Bilprovning

Härigenom föreskrivs att instruktionen (1964:808) för besiktningsmän hos Aktiebolaget Svensk Bilprovning skall upphöra att gälla två veckor efter den dag, då denna lag enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Motion väckt under allmänna motionstiden 1978

I motionen 1977/78:1611 av Allan Åkerlind (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att gencrellastighetsbegränsningar på vägar utanför tätorter skall omvandlas till rekommenderade farter.

Utskottet

Efter en period av regelbundet återkommande tillfälliga hastighetsbegränsningar inleddes – efter riksdagsbeslut år 1967 (prop. 1967:111, 3LU 1967:38, rskr 1967:254) – försöksverksamhet med allmän differentierad hastighetsbegränsning. Försöksverksamheten genomförs i tre skeden, varav det tredje fortfarande pågår. Gällande författningsbestämmelser är sammanfattningsvis följande.

Inom tätbebyggt område gäller hastighetsbegränsning till 50 km/tim. med möjlighet för länsstyrelsen att besluta om avvikelse genom lokal trafikföreskrift. Utanför sådant område gäller att hastigheten inte får vara högre än 70 km/tim. (bashastighet). Statens trafiksäkerhetsverk (TSV) får dock besluta att högsta tillåtna hastighet i stället skall vara 90 eller 110 km/tim. eller – på motorväg – 90, 110 eller 130 km/tim. Härutöver finns speciella hastighetsbegränsningar för vissa slag av fordon och fordonskombinationer.

Av propositionen framgår att TSV i skrivelse den 15 juli 1977 till regeringen – efter samråd med rikspolisstyrelsen och statens vägverk – hemställt att försöksverksamheten förklaras avslutad och att det nuvarande systemet bibehålls med samma principiella uppläggning som i försöken.

I samma skrivelse har TSV också redovisat ett uppdrag av Kungl. Maj:t den 6 september 1974 att i samråd med nämnda myndigheter ytterligare överväga riktlinjer angående högsta tillåtna färdhastighet och att meddela de föreskrifter som behövs för riktlinjernas tillämpning.

Med anledning härav har TSV samt rikspolisstyrelsen och statens vägverk tagit fram en metod för att fastställa lämplig hastighetsgräns med hänsyn till väg- och trafikförhållandena. Metoden utgår från att olyckskvoten används som trafiksäkerhetsmått. I princip innebär den att varje framställning om en höjning av hastighetsgräns prövas mot ett visst högsta olyckskvotsvärde.

Föredragande departementschefen anser att utvärderingen av den bedrivna försöksverksamheten visar att det nuvarande systemet har haft en klart positiv effekt från trafiksäkerhetssynpunkt. Tiden är nu enligt föredragandens mening mogen att slutligt fastlägga ett system i principiell överensstämmelse med det som tillämpas försöksvis.

Försöken beträffande en metod för att bestämma hastighetsgränser finner föredraganden utgöra ett viktigt resultat av försöksverksamheten. Möjligheten att med beaktande av trafiksäkerhetens krav anpassa hastighetsgränserna till vad som upplevs som rimligt av trafikanterna sägs i sammanhanget vara en förutsättning för att bestämmelserna skall efterlevas.

I motionen 1977/78:1611 hemställs att riksdagen hos regeringen begär att generella hastighetsbegränsningar på vägar utanför tätorter skall omvandlas till *rekommenderade* farter.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att TSV också studerat användningen av rekommenderade hastighetsgränser. Utländska erfarenheter visar enligt verket att ett sådant system inte är ett realistiskt alternativ till ett system med en allmän differentierad hastighetsbegränsning. Verket är emellertid inte främmande för att pröva rekommenderade hastigheter vid besvärliga vägavsnitt om man i de övriga nordiska länderna går in för detta.

Föredraganden förordar i likhet med TSV att bl. a. frågan om rekommenderade farter – inbegripet anpassning med hänsyn till ljus- och väglagsförhållanden – studeras vidare.

Hastighetsbegränsning är även enligt utskottets uppfattning ett viktigt hjälpmedel i arbetet för att öka säkerheten i trafiken. Av det anförda framgår att det prövade systemet haft gynnsamma effekter från trafiksäkerhetssynpunkt. Med hänsyn härtill anser även utskottet att ett system med den principiella uppläggning varom här är fråga bör fastläggas. Härav följer att utskottet ej anser sig kunna biträda yrkandet i motionen enligt vilket generella hastighetsbegränsningar i vissa fall föreslås omvandlas till rekommenderade farter. Utskottet delar emellertid uppfattningen att olika frågor som rör hastighetsregleringen bör studeras vidare i syfte att uppnå ökade trafiksäkerhetsvinster. I ett sådant sammanhang synes – som framgår av propositionen – även frågan om rekommenderade farter kunna prövas i en eller annan form inom ramen för ett system som motsvarar det nu gällande.

Utskottet vill i förevarande sammanhang också understryka vikten av en effektiv polisövervakning och en väl avvägd information för att uppnå syftet med hastighetsreglerna. Särskilt viktigt härvidlag synes vara att bibringa bilisterna sådan förståelse för hastighetsgränserna att de av dem upplevs som meningsfulla. Det är därför betydelsefullt att härmed sammanhängande frågor – enligt vad utskottet erfarit – övervägs inom trafiksäkerhetsutredningen.

Vad propositionen i övrigt innehåller i denna del har ej gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet tillstyrker jämväl förslaget till lag om upphävande av instruktionen (1964:808) för besiktningsmän hos Aktiebolaget Svensk Bilprovning.

Utskottet hemställer
att riksdagen

1. med avslag på motionen 1977/78:1611 godkänner de riktlinjer för allmän differentierad hastighetsbegränsning m. m. som i propositionen 1978/79:36 förordats,

2. antager ett i propositionen 1978/79:36 framlagt förslag till lag om upphävande av instruktionen (1964:808) för besiktningsmän hos Aktiebolaget Svensk Bilprovning.

Stockholm den 12 december 1978

På trafikutskottets vägnar

SVEN MELLQVIST

Närvarande: Sven Mellqvist (s), Arne Persson (c), Essen Lindahl (s), Nils Hjorth (s), Kurt Hugosson (s), Rune Törwald (c), Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Erik Johansson i Hållsta (c), Margit Sandéhn (s), Eric Rejdnell (fp), Rolf Dahlberg (m), Sten-Ove Sundström (s), Stina Eliasson (c) och Anita Bråkenhielm (m).